

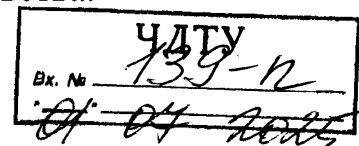
**ВИСНОВОК РЕЦЕНЗЕНТА,
кандидата філософських наук, доцента
Даценко Вікторії Станіславівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
НАГЛЮКОВА Ігоря Олександровича
«Політична безпека як категорія політичної філософії в контексті
сучасного феномену лобізму»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 033 – Філософія**

Актуальність теми дослідження. Політична безпека як категорія політичної філософії є ключовим елементом осмислення влади, державності та легітимації у сучасному світі. У сучасних умовах глобальної нестабільності та трансформації міжнародного правопорядку поняття політичної безпеки набуває нових філософсько-політичних значень, зумовлених зростанням впливу недержавних акторів і лобістських структур на формування політики безпеки як на національному, так і на транснаціональному рівнях.

Посилення ролі корпоративних інтересів, еволюція внутрішньополітичних структур держав і багатовекторність геополітичного впливу актуалізують потребу концептуального осмислення політичної безпеки як складного динамічного феномену, що балансує між нормативними деклараціями міжнародного права та реальною практикою держав, зокрема провідних геополітичних суб'єктів, таких як США.

Особливої важливості набуває дослідження взаємозв'язку між філософськими уявленнями про владу та практичними механізмами лобістського впливу на державне управління у сфері національної безпеки.

Вивчення природи політичної безпеки, її внутрішньої структури та зовнішньої рецепції в умовах військових конфліктів, гібридних загроз і маніпулятивних технологій вимагає міждисциплінарного аналітико-критичного підходу, який інтегрує методи політичної філософії, теорії міжнародних відносин, правознавства та безпекознавства.

Саме цим обумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації, наукових публікацій автора, а також ретельне опрацювання 158 джерел української та зарубіжної літератури (с. 173–187) свідчать про належну обґрунтованість основних положень і висновків роботи Наглюкова І.О. як у теоретичному, так і в методичному вимірах. Отримані результати демонструють глибоке опанування теми, системний підхід до дослідження та вміння критично осмислювати й творчо інтерпретувати сучасний науковий доробок.

Дисертант використовує різноманітні методи наукового дослідження (ст.10-20): системний підхід (для аналізу політичної безпеки як багаторівневого явища); історико-ретроспективний метод (для дослідження розвитку уявлень про безпеку); аналітичний метод (для розгляду ключових понять дослідження, вияву суперечностей між деклараціями та практикою безпеки); метафізичний підхід (для розгляду політичної безпеки як ідеї, яка набуває конкретного змісту залежно від політичного контексту); порівняльно-правовий метод (для вивчення розбіжностей між нормами міжнародного права та практикою окремих держав); інституціональний підхід (для дослідження структур і механізмів лобістського впливу на безпекову політику); феноменологічний підхід (для розкриття смислового наповнення безпеки як феномену досвіду).

Перший розділ присвячений розгляду безпеки як філософської категорії через дефініції, цінність, онтологічний вимір.

Дисертантом послідовно досліджено питання філософської дефініції безпеки та зроблено висновок, що філософське тлумачення безпеки, як і її предметні когенерації, є різнорідним (с.41) та наголосив на важливості комплексного підходу до безпеки, який враховує різні чинники, їх взаємозв'язки та потребує готовності адаптуватися до нових викликів.

Далі ним виокреслено безпеку в системі політичних цінностей через зарубіжний і відчизняний філософський дискурс (с.43-53) та вказано, що виокремлено три виміри безпеки: політичний, соціальний та економічний, які разом формують ідею глобальної безпеки, заснованої на рівності міжнародних суб'єктів.

Виділено безпеку як онтологічний стан політичної реальності та наголошено на необхідності цілісного підходу до безпеки, який враховує різні чинники, їхню взаємодію та потребує готовності до адаптації в умовах нових викликів.

Другий розділ автор присвячує опису феномену лобізму в політико-безпековій парадигмі сучасності.

Дисертант вивчає проблему формування лобізму як політико-безпекового явища та розкриває історію походження та розвитку лобізму в США (с.71-76) та Великобританії (с.76-79). Також Наглюковим І.О. розкрито питання становлення лобізму в Україні (с.79-80).

Далі Наглюков І.О. висвітлює питання методів лобіювання як механізмів впливу на державну політику.

Також системно розкрито проблематику національної безпеки в умовах лобістського впливу та вказано про цілісне розуміння взаємозв'язку між поняттями «лобіювання» та «сек'юритизація», який проявляється у діяльності зацікавлених груп через комунікацію з політиками та законодавцями через просування соціальних, економічних, політичних та антикорупційних інтересів.

У третьому розділі представлено розгляд філософських засад лобізму у сфері політичної безпеки: між етикою і владою.

Описана також та цілком досліджені етичні та моральні аспекти лобізму як передумови безпечної політики впливу та доведено, що лобізм може мати як конструктивну, так і деструктивну роль у політичних процесах. Автором підкреслено, що існує потреба у визначенні чітких морально-

етичних рамок для регулювання лобізму, зокрема у сфері політики безпеки (с.164).

Виокремлено питання лобізму як фактору формування владних рішень у сфері безпеки та доведено, що лобістські групи суттєво впливають на ухвалення безпекових рішень, а от зосередження влади в руках обмеженого кола політичних і економічних акторів створює ризики для демократії та національної безпеки. Водночас відкритий і прозорий лобізм під громадським контролем може забезпечувати більш зважені й відповідальні рішення. Тому автор підтримує ідею чіткого регулювання лобістської діяльності через прозорі механізми контролю й етичні норми для узгодження приватних і суспільних інтересів.

Усі розділи та підрозділи рецензованої роботи логічно узгоджені між собою й повністю відповідають поставленій меті та завданням. Дисертація вирізняється цілісністю дослідження, продуманою структурою, науковим стилем і виразною авторською манерою викладу.

Наукова новизна одержаних результатів. В дисертаційній роботі Наглюков І.О. застосував поєднання загальнонаукових і спеціалізованих методів, яке забезпечує цілісне філософське осмислення поняття безпеки як категорії політичної філософії в контексті сучасного феномена лобізму.

Наукова новизна одержаних в процесі дослідження результатів полягає в таких наукових доробках:

Уперше автором:

- запропоновано новий погляд на розуміння поняття «безпека» у контексті лобізму та процедур лобіювання, у розрізі забезпечення державної та національної безпеки;
- здійснено міждисциплінарне теоретичне обґрунтування впливу лобізму, у якому поєднано концепції політичної філософії, теорії влади, права, етики та сек'юритизації;
- виокремлено взаємозв'язок лобізму та національної безпеки не

лише у політичному та статико-політологічному дослідницькому сегменті розуміння даної проблеми, але й проаналізовано останній крізь призму промугляції інтересів суспільства, держави та нації у партикулярному та глобально-політичному, глобально-економічному та глобально-соціальному контекстах;

- *сформульовано* концепцію політичної безпеки як соціально-нормативного симулякра, що дозволяє критично переосмислити її статус у сучасному політичному дискурсі як інструменту легітимації владних рішень, зокрема в умовах гібридних загроз і інформаційних маніпуляцій;

- *розширено* теорію сек'юритизації, інтегруючи до неї вплив економічних та корпоративних інтересів, що дозволяє розглядати безпеку як штучно конструйований дискурс, у якому приватні актори відіграють не менш значущу роль, ніж державні структури;

- *підкреслено* морально-етичну суперечність лобізму, який, попри свою формальну законність у демократичних суспільствах, здатен підривати принципи демократичного управління та національного суверенітету через вплив на безпекову політику.

Також ряд положень автором набули подальшого розвитку (с.21-22).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження. Отримані в ході дисертаційного дослідження результати мають важливе практичне значення для підвищення ефективності формування і реалізації політики безпеки на національному та міжнародному рівнях. Концептуальні розробки сприяють кращому розумінню механізмів впливу лобістських структур на політичні процеси, що дозволяє державним інститутам розробляти більш прозорі і збалансовані підходи до забезпечення політичної безпеки. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення нормативно-правової бази у сфері безпеки, а також для розробки рекомендацій щодо протидії маніпулятивним технологіям і гібридним загрозам. Практична цінність роботи також полягає у можливості інтеграції її висновків у навчальні програми з політичної філософії,

політології, безпекознавства та міжнародних відносин, це сприятиме здійснювати підготовку фахівців, здатних критично оцінювати сучасні виклики в сфері політичної безпеки.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати дослідження повною мірою викладені дисертантом в двох одноосібних публікаціях у наукових фахових виданнях України категорії Б та одній статті в співавторстві в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science.

Достовірність та унікальність результатів дослідження підтверджується їх апробацією на трьох Всеукраїнських науково-практичних конференціях: Черкаси – 2022, 2023, 2024 р. Повнота друкованих праць надають Наглюкову Ігорю Олександровичу можливість публічного захисту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Загалом високо оцінюючи наукову значущість рецензованої дисертаційної роботи, вважаємо за потрібне висловити кілька зауважень і побажань:

1. У підрозділі 2.1 (с. 69-86), автор доречно вказує, що «громадське лобіювання ... на рівні практики передбачає непублічність дій» та відзначає «пряму диспропорційну неузгодженість» між специфікою та стилістикою провадження громадських промудрацій. Цей критичний погляд автора є цінним, але варто було б розвинути цей аспект, розглядаючи філософські та етичні виклики, які постають перед демократією внаслідок такого «частково прихованого» лобіювання особливо в світлі заявлених принципів прозорості та відкритості.

2. У підрозділі 3.1 (с.117-143) автор згадує етичну концепцію Б.О. Кістяківського. Цікаво було б довідатися як саме ця філософська концепція застосовується до проблеми лобізму та безпеки.

Варто підкреслити, що наведені зауваження не змінюють загальної позитивної оцінки дисертації Наглюкова І.О., яка є самостійним і

завершеним науковим дослідженням із належним рівнем новизни, теоретичної обґрунтованості та практичної цінності.

Загальні висновки. Дисертаційне дослідження НАГЛЮКОВА Ігоря Олександровича «Політична безпека як категорія політичної філософії в контексті сучасного феномену лобізму» за своїм змістом, обґрунтованістю одержаних висновків та новизною отриманих результатів відповідає чинним вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 31.05.2019 № 759) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути рекомендоване до захисту на разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 033 Філософія.

Рецензент:

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософських
і політичних наук Черкаського
державного технологічного університету

Вікторія ДАЦЕНКО

Підпис к. філос. н., доцента Вікторії Станіславівни Даценко засвідчую

Учений секретар
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ